

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

TRST, petek, 3. avgusta 1945 - Leto I. šte. 70

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni št. 1-I

Telefon št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne

vračajo. Poština plačana.

Cena 2.- liri

„Bog ne plača vsako soboto“

Vse zaključene fašiste in reakcionarne demokrate, ki so zadnje čase z zadovoljstvom zadovoljili razvoj dogodkov na teritoriju pod zavezniško vojaško upravo, je doletelo nemalo presenečenje. Moč, ki bi v njihovi načrtih moral korakati proti Titovi Jugoslaviji, moč, ki si je drznil primerjati maršala Tita s Hitlerjem in Hiro Hitom, je bil odstavljena s svojega vojaškega položaja in poslan na zahodno obalo za glavnega guvernerja Kanade. S tem so vse njihove pobožne želje splavale po vodi.

Od kod te velike simpatije fašistov in reakcionarjev za maršala Aleksandra?

Maršal Alexander, ki mu gre vse priznanje za zmagovitost pot zavezniški armadi od El Alameina do Alp, ni bil samo močnejši; bil je tudi orodje močnejših reakcionarne znanje politike gospoda Churchillja. Bilo odkod priljubljenost maršala Aleksandra pri vseh fašističnih reakcionarjih.

Zato ne bi škodilo če si pogledamo ogledalo pot in razvoj dogodkov zadnjega časa v Grčiji, na Koroskem in v Slovenem Primorju. Tako bomo najlažje došli pomen premetitve maršala Aleksandra.

Grčija. Gospodu Churchillju se je zdelo, da je ob osvoboditvi Grčije v nevarnosti red in zakonitost javnega in privatnega življenja. In ker je bil gospod Churchill mnenja, da je splošno doživljanje Velike Britanije v splošni skrbi za red v osvobodjenih deželah, je v pomoč močnejših fašističnih grških oblasti ukazal streljati in bombardirati grško narodno osvobodilno vojsko. Tako je bil red ponovno vzpostavljen. Kako izgleda današnji red v Grčiji, je vsem dobro znano: patrioti v zapori, teroriziranje drugih borcev za svobodo, tisoče beguncev v Jugoslaviji.

Koroska. Umak Jugoslovanske armade iz Koroske na staro avstrijsko-jugoslovansko mejo je odprl na Koroskem vrata na dom in SS-ovcem. Začela se je gonja proti zavezniškim Slovincem in antifašistom. Zavezniška vojaška uprava je ukazala zapreti tiskarne in Celovcu na pod njenim okriljem se uveljavljajo poznani nacisti, SS-ovci in Gestapovci, katerim je Rainer zapustil dediščino pangermanizma.

Trst in Slov. Primorje. Polotrajno je pod zavezniško vojaško upravo iz dneva in dan slabši. Prosti organi naše ljudske oblasti si sledijo protestom, a vse zaman; naša ljudska oblast je danes ni priznana. Ne samo to: uvažajo se fašistične zakonodaje izpred 8. septembra 1943. in institucije, ki niso poznale v ljudski krutini niti Slovence niti Hrvatov. Kljub težavam gospodarskemu položaju se ni v tem pogledu ničesar konkretnega ukrenilo, če ve, ne more se razviti niti ono, kar je bilo zapeto že pod jugoslovansko vojaško upravo.

Dejstvo, da organi ljudske oblasti še danes niso priznani in poleg vsega ostalega za posledico nesrečnega predrzost fašistov, ki se pod zavezniško vojaško upravo tuji na varnem in preko lokalnega časopisa nadaljujejo z gonjo proti niti Jugoslovanci, proti Sovjetski zvezi, proti italijanski-slovenskemu bratstvu, proti enotnemu sindikalnemu gibanju delavcev in nametnevcem.

Kar pa se je včeraj zgodilo prepa se vse meje. Tovarni Jaketi, moč, ki do včeraj ni poznala svobodnega življenja; od fašizma stalno zasledovan in preganjan, je bil od zavezniške vojaškega sodišča obsojen na 18 mesecev zapora. Zakaj? Samo zato, ker so mu pri preiskavi na domu našli v omari pištolo.

Medtem, ko se znani fašisti nemoteno sprehajajo po mestu (to bi pri njih iskali, bi prav gotovo našli več kot pištolo), se zaradi pištole zapre in obsoji vojaška oficirja zavezniške Jugoslovanske armade.

Poleg neposrednega napada na demokracijo, moramo v tej obsojiti videti sovražno dejanje proti zavezniški Jugoslovanski armadi, in to na ozemlju, ki ga je osvobodila s svojimi lastnimi močmi.

8. tem smo dosegli višek. Reakcionarna politika gospoda Churchillja, je odprla angleškemu ljudstvu oči. Laburisti so smagali. Moč, ki je zagrozila, da bo proti tržaškemu ljudstvu, če bi to bilo potrebno, uporabil tudi orožje, je bil odstavljena. Z zadovoljstvom delimo ta prvi korak laburistične vlade v priklonjenju, da se končno normalizira odnosi med organi ljudske oblasti v Trstu, Slovenem Primorju in Istri na eni strani, ter zavezniško vojaško upravo na drugi strani.

Nova Evropa se oblikuje

Zaključni komunike Potsdamske konference o usodi nemškega naroda in o osnovah mirovne ureditve. Konferenca je utrdila odnose med tremi zmagovitimi velesilami. Sedanja Španija nima pristopa k zvezi Združenih narodov

Berlin, 2. Reuter. — Na konferenci treh velesil, ki je bila od 17. julija pri Potsdamu in ki se je danes zaključila, so se popolnoma sporazumele o vseh vprašanjih, ki so bila usoda nemškega naroda in osnovne mirovne ureditve v Evropi. Zaključno poročilo, ki je bilo danes izdano s dovoljenjem generalnega sekretarja, predsednika Trumana in ministrskega predsednika Attleea, poudarja, da je konferenca utrdila odnose med tremi velesilami in da je razčiščila območje njihovega sodelovanja in medsebojnega razumevanja. Konferenca zaključuje s novo okrepitvijo zaupanja, da bodo vlade in narodi njihovih držav v zvezi s Združenimi narodi zagotovili pravičen in trajen mir.

Stalni sveci za priprave mirovnih pogajanj

Najvažnejši sklepi so: 1. Za pripravo mirovnih pogajanj v Evropi bo ustanovljen stalen svet znanjnih ministrov petih velesil, Velike Britanije, Sovjetske zveze, Kitajske, Francije in ZDA. Imel bo sedež v Londonu. Prvič se bo sestel 1. septembra. Svet petih znanjnih ministrov bo imel pravico, da se pripravi na podlagi skupnih načel o postopku za Nemčijo. Zavezniki nimajo namena, da bi umikali ali zaslužili nemški narod. Nemški narod naj dobi možnost obnove svojega življenja na demokratičnih in neroljnih temeljih.

Politična načela

3. Najvišjo upravo v Nemčiji bodo izvajali vrhovni poveljniki ameriških, britanskih, ruskih in francoskih zasedbenih čet po navodilih svojih višjih in lastnih zakonodajnih deželah in v vprašanjih, ki se tičejo vse Nemčije. V kolikor je mogoče, bo postopanje s prebivalstvom v vsej Nemčiji enotno. Temeljne smerice zasedbe Nemčije so: popolna razorožitev in demilitarizacija Nemčije, popoln in končen razpust vseh nemških suhozemskih, pomorskih in letalskih oboroženih sil SS, SA, SD, Gestapa, kakor tudi vseh vojaških in podobnih organizacij in ustanov.

Nemško ljudstvo se mora jasno zavedati, da je doživelo popoln poraz in da se ne more odtegniti od odgovornosti za usodo, ki si jo je pridržalo samo na svojo glavo, ker je brezvestna nacional-socialistična vlada umakla nemško gospodarsko življenje in povzročila kaos in trpljenje, kar je neizogibno.

Gospodarska načela

Da se uniči nemški vojni potencial, bo prepovedana vsaka izdelava orožja, silnila in vojnega materiala, ter letal in ladij, za vojnjo po visokem morju. Izdelavo teh stvari bodo tudi prepovedali. Med časom zasedbe bodo postopali z Nemčijo kot z enotno gospodarsko celoto. To velja predvsem za rudnike, za industrijsko proizvodnjo, za poljedelstvo, za plače in cene in za razdeljevanje živil za uvoz in izvoz, denarno vrednost, banko davka, carine, reparacije, prevoz in promet. Nadzorstvo zavezniških nad nemškim gospodarstvom bo ostalo omejeno na neobhodno potrebne stvari. Nemški narod mora imeti

Reparacije

Za zadovoljitev ruskih zahtev po reparacijah, bodo pritegnjene industrijske in gospodarske naprave na ruskem zasedbenem področju, ki bodo demontirane in odpeljane v Rusijo. Sovjetske zahteve bodo krle iz ruskega deleža. Razen tega prejme Rusija iz zapadnih zasedbenih področij neki odstotek industrijskih naprav, ki niso neobhodno potrebne za vzdrževanje življenja nemškega ljudstva.

ZDA, Velika Britanija in druge

Hrana za lačno Evropo

Trojna kriza

London, 31. Reuter. — „Daily Herald“ je priobčil članek pod naslovom „Hrana za Evropo“, v katerem pravi med drugim: V zadnjih mesecih se je svet začel zavedati resnice o evropskem položaju. Evropa je lačna in bo še bolj lačna. Ta dejstva je sedaj postal v svojem poročilu urad ZDA za vojne informacije in ona bodo prispevala k temu, da se zagotovi pomoč iz Amerike, ki je tako potrebna če hočemo, da se izognemo strahotni lakoti. Ta dejstva naj bi bila tudi dobro znana v naši državi, da ne bi imeli utvar o ogromni nalogi obnove. Poročilo na kratko ugotavlja, da bo v Evropi na tisoče ljudi letos

Zopet brezposelnost v Ameriki

Washington, 1. — V uradnem bilancnem poročilu za leto 1944 je direktor bilancnega urada, Harold Smith sporočil, da izgubi skoraj 4 milijone ljudi svojo zaposlitev s prihodnjim julijem, četudi bodo Japonski nadaljevali s svojimi odporom „Če bo vojna končala preje, ostanejo izgledi nespremenjeni dodaj poročilo.“

Nahajamo se torej pred problemom demobilizacije. Rešitev odvisno od stopnje v katero bomo sprejeli našo industrijo za mirno dobo.

Ameriški veleposlanik dospel v Varšavo

Varšava, 2. — Radio Dublin poroča, da je prvi ameriški veleposlanik na Poljskem Arthur Bliss Lane, dospel v torek z letalom v Varšavo. Na letališču je sprejel znanj minister Wincenty Rytychowski in drugi poljski častniki.

strovo bo izdelal predloge za bodočo mirovno konferenco in pogodbo za Nemčijo, ki bo predložena v dočasnem izvršnem nemški vladi v podpis, kakor hitro bo mogoče sestaviti nemško vlado, ki bo pooblašena to storiti. Prva naloga Sveta petih znanjnih ministrov je priprava za mirovne pogodbe z Italijo, Rumunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko, ki jih bo potem svet predložil Združenim narodom, kakor tudi izdelava predlogov za ureditev teritorialnih vprašanj, ki izhajajo iz zaključka sovražnosti.

Politične in gospodarske naloge Nemčije

2. SKlepi o političnih in gospodarskih nalogah Nemčije in o povračilih dejstev, ki bodo naloženi Nemčiji, in predvsem določitve o upravi Nemčije, so bili določeni na podlagi skupnih načel o postopku za Nemčijo. Zavezniki nimajo namena, da bi umikali ali zaslužili nemški narod. Nemški narod naj dobi možnost obnove svojega življenja na demokratičnih in neroljnih temeljih.

Politična načela

Popolni razpust nacional-socialistične stranke in nje priključnih oddelkov. Odprava vseh nacional-socialističnih zakonov, ki so uvedli zatiranje nekaterih plemen, veroizpovedi in političnih mnenj.

Neizpustno zasledovanje vseh vojnih zločincev in odpuščanje vseh pripadnikov nacional-socialistov iz položajev v javnem življenju in v njihovem mest v zasebnih podjetjih.

Reorganizacija šolstva po demokratičnih načelih in na osnovi pravičnosti in enakosti.

Vzpostavitev vseh demokratičnih svirav v vsej Nemčiji s pravico izbiranja in pravico do svobode govora. Za enkrat ne bo sestavljena. Osrednja nemška vlada, vendar pa bodo ustanovljeni nekateri osrednji upravni, odseki in državna tajništva predvsem za finance, prevoz, promet, znanjno trgovino in industrijo. Ti upravni odseki bodo vršili svoje delovanje po navodilih Zavezniške kontrolne komisije.

Gospodarska načela

Da se uniči nemški vojni potencial, bo prepovedana vsaka izdelava orožja, silnila in vojnega materiala, ter letal in ladij, za vojnjo po visokem morju. Izdelavo teh stvari bodo tudi prepovedali. Med časom zasedbe bodo postopali z Nemčijo kot z enotno gospodarsko celoto. To velja predvsem za rudnike, za industrijsko proizvodnjo, za poljedelstvo, za plače in cene in za razdeljevanje živil za uvoz in izvoz, denarno vrednost, banko davka, carine, reparacije, prevoz in promet. Nadzorstvo zavezniških nad nemškim gospodarstvom bo ostalo omejeno na neobhodno potrebne stvari. Nemški narod mora imeti

Reparacije

Za zadovoljitev ruskih zahtev po reparacijah, bodo pritegnjene industrijske in gospodarske naprave na ruskem zasedbenem področju, ki bodo demontirane in odpeljane v Rusijo. Sovjetske zahteve bodo krle iz ruskega deleža. Razen tega prejme Rusija iz zapadnih zasedbenih področij neki odstotek industrijskih naprav, ki niso neobhodno potrebne za vzdrževanje življenja nemškega ljudstva.

ZDA, Velika Britanija in druge

Hrana za lačno Evropo

Trojna kriza

London, 31. Reuter. — „Daily Herald“ je priobčil članek pod naslovom „Hrana za Evropo“, v katerem pravi med drugim: V zadnjih mesecih se je svet začel zavedati resnice o evropskem položaju. Evropa je lačna in bo še bolj lačna. Ta dejstva je sedaj postal v svojem poročilu urad ZDA za vojne informacije in ona bodo prispevala k temu, da se zagotovi pomoč iz Amerike, ki je tako potrebna če hočemo, da se izognemo strahotni lakoti. Ta dejstva naj bi bila tudi dobro znana v naši državi, da ne bi imeli utvar o ogromni nalogi obnove. Poročilo na kratko ugotavlja, da bo v Evropi na tisoče ljudi letos

Zopet brezposelnost v Ameriki

Washington, 1. — V uradnem bilancnem poročilu za leto 1944 je direktor bilancnega urada, Harold Smith sporočil, da izgubi skoraj 4 milijone ljudi svojo zaposlitev s prihodnjim julijem, četudi bodo Japonski nadaljevali s svojimi odporom „Če bo vojna končala preje, ostanejo izgledi nespremenjeni dodaj poročilo.“

Nahajamo se torej pred problemom demobilizacije. Rešitev odvisno od stopnje v katero bomo sprejeli našo industrijo za mirno dobo.

Ameriški veleposlanik dospel v Varšavo

Varšava, 2. — Radio Dublin poroča, da je prvi ameriški veleposlanik na Poljskem Arthur Bliss Lane, dospel v torek z letalom v Varšavo. Na letališču je sprejel znanj minister Wincenty Rytychowski in drugi poljski častniki.

države ki imajo pravico do nemških reparacij, bodo te reparacije, ki so dobri deli nemških zasledbenih področij in nemških imetij v inozemstvu.

Določila o teritorialnih vprašanjih

O končnih mejah Nemčije bo odločala mirovna konferenca, toda konferenca Treh velesil popolnoma soglasja s predlogi, ki naj bodo predloženi o odstotkih nemških vzhodnih področij. Ruski predlog, naj dobi Sovjetska Zveza Koenigsberg in mejne predele, je neta. Na načelno privolitev ameriškega predsednika in britanskega ministrskega predsednika, ki bosta podprala ta predlog na mirovni konferenci. Do takrat bo začasna ruska vzhodna meja potekala takole: Od obale Vzhodne; a morja in sicer od točke na vzhodnem bregu Gdanskega zaliva severno od področja Braunsberg-Goldap, do točke, kjer se stikajo meje Litve, Poljske in vzhodne Prusije. Preložitve poljske zapadne meje, bo končno veljavno urejena šele na mirovni konferenci. Do te ureditve prevzame Poljska samostojno upravo bivših nemških področij vzhodno od demarkacijske črte, ki bo potekala takole: Od obale Vzhodne morja neposredno zahodno od Svinemunde na Odri do izliva zadnje Neisse in potem vzdolž Neisse, do Češko-slovaške meje, vključno oni del vzhodne Prusije, ki ne bo vključen pod Sovjetsko upravo, in vključno področje svobodnega mesta Gdanska.

Povratak nemških manjšin

Na konferenci so sklenili, da se mora Nemška manjšina iz Poljske in Češko-slovaške vsaj deloma vrniti nazaj v Nemčijo in da se mora

Truman in Attlee odpotovala v veliko Britanijo

London, 2. — Kakor poročajo iz Nemčije, sta predsednik Truman in ministri predsednik Attlee od potovanja takoj po zaletu iz Potsdama po zračni poti direktno v Veliko Britanijo. Domnevno se, da bo britanski zunanji minister Bevin odpotoval v teku današnjega dne.

Četniški banditi Mihajloviča pred sodiščem

Bograd, 1. Pred tremi dnevi se je pričel proces pred višjim vojnim sodiščem jugoslovanske armade proti članom Osrednjega narodnega komiteta Draže Mihajloviča in ostalim političnim in vojaškim funkcionarjem četniške organizacije. Tako v prvi centralni komitet, ki je bil osnovan v januarju 1944. leta, po direktivah Draže Mihajloviča, za namenoma pomagati Draži Mihajloviču, ki je hotel svojo izdajalsko delo in službo v prid okupatorja prikazati svetovni demokratski javnosti kot narodno-

Izdajalski značaj četniškega gibanja

Proces razkriva politično linijo pokreta Draže Mihajloviča, izvedbo njegovih vojaških in političnih protinardnih načrtov, dokazuje izdajalski in kapitalistični značaj četniškega pokreta. Najbližji sodelavci Draže Mihajloviča odkrivajo svoje aktivnost med vojnimi in nehoti dolžujejo, po kalinski poti se je razvijalo vedno bolj na široko organizirano sodelovanje četniških formacij z Nemci in Italijani. Dosele zaslišani Draževi sodelavci so izpovedali nezgodnost, da je Draža vedno pozikal in izvajal sodelovanje z vsemi in s vsakomur, ki je kazal le najmanjše znake volje za borbo proti partizanom — proti borcev za narodno osvoboditev. Okorela izdajalska in zločinska duša Draže Mihajloviča je v oficerji in ostalih komandantih vodila v prepred izdajalske nacionalne časti in do stojanstva, vedno niže in niže tudi one nižje oficirje in vojake, ki so bili pripravljeni dati svoja življenja za obrambo naroda pred osvobodilnimi osvoboditelji.

Mnogi se niso hoteli boriti proti partizanom

Dobro je vedel, da najširši sloji ob oboje in sledilci in dejstvo je, da primanjkujejo te potrebne vojske, vsem svetu. Vsekakor pa bi lahko premagali najhujše, če bi zopet prišli s proizvodnjo na celini. To vprašanje je pa v zvezi z drugimi problemi. Če si hoče Evropa pomagati sama, potrebuje premoč in pravega sredstva.

Da se zagotovi razdelitev 12 milijonov ton živil, ki so sedaj na razpolago, smatramo, da bi bilo treba 30 milijonov ton premoga, več tisoč lokomotiv in več tisoč železniških vagonov.

Samo strokovnjaki lahko presodijo, kakšni so izgledi za rešitev teh ogromnih vprašanj. O tej stvari so dolgo razpravljali razni zavodi združenih narodov, toda zdi se, da vprašanje daleč presega vsa priročila.

Vsekakor pa je treba, da čim več ljudi laže za ta dejstva.

izvršiti vsako tovrstno premikanje prebivalstva na urejen in človeški način. Zavezniška kontrolna komisija za Nemčijo bo morala najprej proučiti v kalinskih okoliščinah se lahko izvrši tak povratek. V zvezi z avstrijskim vprašanjem je konferenca premočila ruski predlog, naj se pristojnosti začasne avstrijske vlade na ruskem področju raztegne na vso Avstrijo. Tri vlade so izjavile, da so pripravljene to vprašanje proučiti po vikorakjanju ameriških in britanskih zasledbenih kontingentov na Dunaj.

Nadaljni sklepi konference treh velesil so v podrobnosti uredili na sprejema novih članov v mirovno zvezo Združenih narodov. Trije voditelji so se izrazili proti sprejemu sedanje španske vlade.

Sestanek kralja Jurija s Trumanom

Plymouth, 2. VZN. Danes je kralj Jurij VI. sprejel predsednika Truman na krovu angleške križarke „Renown“. Truman je pregledal častne dele monarhijskih strdelcev in se nato podal s kraljem v admiralovo kabino, kjer je bil kratke razgovor.

Pri obisku sta predsednika spremljala še glavna stana, admiral William D. Leahy in zunanji minister Byrnes.

Truman in Attlee odpotovala v veliko Britanijo

London, 2. — Kakor poročajo iz Nemčije, sta predsednik Truman in ministri predsednik Attlee od potovanja takoj po zaletu iz Potsdama po zračni poti direktno v Veliko Britanijo. Domnevno se, da bo britanski zunanji minister Bevin odpotoval v teku današnjega dne.

Četniški banditi Mihajloviča pred sodiščem

Bograd, 1. Pred tremi dnevi se je pričel proces pred višjim vojnim sodiščem jugoslovanske armade proti članom Osrednjega narodnega komiteta Draže Mihajloviča in ostalim političnim in vojaškim funkcionarjem četniške organizacije. Tako v prvi centralni komitet, ki je bil osnovan v januarju 1944. leta, po direktivah Draže Mihajloviča, za namenoma pomagati Draži Mihajloviču, ki je hotel svojo izdajalsko delo in službo v prid okupatorja prikazati svetovni demokratski javnosti kot narodno-

Izdajalski značaj četniškega gibanja

Proces razkriva politično linijo pokreta Draže Mihajloviča, izvedbo njegovih vojaških in političnih protinardnih načrtov, dokazuje izdajalski in kapitalistični značaj četniškega pokreta. Najbližji sodelavci Draže Mihajloviča odkrivajo svoje aktivnost med vojnimi in nehoti dolžujejo, po kalinski poti se je razvijalo vedno bolj na široko organizirano sodelovanje četniških formacij z Nemci in Italijani. Dosele zaslišani Draževi sodelavci so izpovedali nezgodnost, da je Draža vedno pozikal in izvajal sodelovanje z vsemi in s vsakomur, ki je kazal le najmanjše znake volje za borbo proti partizanom — proti borcev za narodno osvoboditev. Okorela izdajalska in zločinska duša Draže Mihajloviča je v oficerji in ostalih komandantih vodila v prepred izdajalske nacionalne časti in do stojanstva, vedno niže in niže tudi one nižje oficirje in vojake, ki so bili pripravljeni dati svoja življenja za obrambo naroda pred osvobodilnimi osvoboditelji.

Mnogi se niso hoteli boriti proti partizanom

Dobro je vedel, da najširši sloji ob oboje in sledilci in dejstvo je, da primanjkujejo te potrebne vojske, vsem svetu. Vsekakor pa bi lahko premagali najhujše, če bi zopet prišli s proizvodnjo na celini. To vprašanje je pa v zvezi z drugimi problemi. Če si hoče Evropa pomagati sama, potrebuje premoč in pravega sredstva.

Da se zagotovi razdelitev 12 milijonov ton živil, ki so sedaj na razpolago, smatramo, da bi bilo treba 30 milijonov ton premoga, več tisoč lokomotiv in več tisoč železniških vagonov.

Samo strokovnjaki lahko presodijo, kakšni so izgledi za rešitev teh ogromnih vprašanj. O tej stvari so dolgo razpravljali razni zavodi združenih narodov, toda zdi se, da vprašanje daleč presega vsa priročila.

Vsekakor pa je treba, da čim več ljudi laže za ta dejstva.

V žrtvah je izražena volja naroda

Angleški list „Manchester Guardian“ o Jugoslaviji

London 2. — Londonski radio poroča. List „Manchester Guardian“ bo objavil vrsto člankov pod naslovom „Evropska revolucija“. Prvi teh člankov je posvečen Jugoslaviji in ima naslov „Partizani maršala Tita“. Članek uvodoma omenja, da narodov v osvobodjenih deželah nobena stvar bolj ne čudi, kakor da se v britanskih strankarskih razpravah ni omenjala zunanja politika. Splošne zmage osvobodilnih gibanj na vojaškem polju in njihovi neuspehi na političnem polju so se bolj podčrtali razcepitve na desno in levo.

Ali grob - ali boljši svet

Zdi se, da široka britanska javnost ni opazila dveh važnih dejstev, ki se tičejo Jugoslavije. Prvo je to, da je AVNOJ sklical na zasedanje dne 5. t. m. z namenom, da pripravi vse za volitve v novo ustavotvorno skupščino, medtem ko je drugo važno dejstvo uradno poročilo, da je Jugoslavija izgubila 1.700.000 človeških žrtv v času vojne. Razumevanje teh dveh poročil je potrebno, da se razume obseg in vsebina osvobodilnega gibanja.

Izgleda, kot da so lažen osvobodilne vojne v Jugoslaviji ostale same korumpirane osebnosti, medtem ko je onim, ki so se borili v deželi, moralo biti jasno, za kaj gre: Na eni strani so bile fašistične sile, na drugi strani demokracija. Človek se ni mogel udeležiti te vojne, če mu ni bilo do konca jasno, za kaj gre v tej vojni, ker bi mu sicer neznane prilike zlonile živce. Slo je za vprašanje: ali vse ali nič.

Ljudje so vedeli, da bodo našli ali grob ali nov boljši svet. Partizanski gela a demokraciji, svobodni in neodvisnosti niso bile prazne krilatice, ampak vsebina demokracijske gibanja. Bilo bi nemogoče sploh pomisliti na to, da ljudstvo v Britaniji in Ameriki ni bilo na strani

jugoslovanskih partizanov v tej borbi za boljši svet, ki mora obstati vse človeštvo.

AVNOJ - izraz težnj jugslovanskih narodov

Organiziran izraz partizanskih sil je AVNOJ, ki je bil organiziran na prvem zasedanju v Bihacu novembra 1942, ko je bil izdan program s šestimi točkami za dosego prave demokracije. Glavni uspeh drugega zasedanja AVNOJ-a, ki je bilo novembra 1943, v Jajcu, je sklepe, da se sestavi začasna vlada, ki bo vršila posle do sestave redne vlade. To tretje zasedanje, ki bo v nedeljo otvorjeno v Beogradu, je v nekem smislu vrhunec vseh naporov jugoslovanskih partizanov. Oni so dosegli dejanski cilj, katerega so si v začetku postavili, toda za to je morala ena osmerna prebivalstva dati svoja življenja in vsa dežela je opustošena.

Jugoslovani so dali vse, kar so mogli dati. Njihova neizkušnost v odnošjih z drugimi deželami, njihova sumničnaja, da imajo drugi namen onemogočiti jim njihove cilje in ne dati jim tega, do česar imajo pravico, so deloma posledica teh neizmernih izgub, pravi „Manchester Guardian“ in zaključuje: Trete zasedanje AVNOJ-a je konkreten dokaz uspehov in bo brez dvoma mnogo doprinesel k temu, da se začnejo rane, katere je Jugoslavija utrpela in da se začne novo priateljstvo z zavezniki, a mnogo zavisi od sodelovanja z Veliko Britanijo in Ameriko.

IZ JUGOSLAVIJE

Ilijandina v svobodni Makedoniji

Skopje, 2. Tanjug. — Ob priliki prvega svobodnega makedonskega narodnega praznika Ilijandina je Glavni odbor združene narodne osvobodilne fronte poslal Makedoncem proklamacijo naslednje vsebine:

„Drugega avgusta tega leta bo naše ljudstvo prvič slavilo svoj narodni praznik v miru. Ta praznik bo proslavljen prvič kot obletnica dneva, ko je bil postavljen temeljni kamen makedonski državi v okviru demokracije in federativne Jugoslavije; ko se je zmagovito in popolno izpolnilo stremeljenje ljudstva, ki je v skupni borbi z drugimi jugoslovanskimi narodi doseglo ne samo svoj narodni ideal, marveč tudi bratsko enotnost Srbov, Hrvatov, Slovencev in Crnogorcev v bratski zvezi naših narodov, v Titovi Jugoslaviji.“

Proglas pravi dalje: „Letos se Ilijandina slavi v času, ki je del makedonskega naroda izpostavljen groznomu terorju nebrzdanih monarhističnih sil v Egejski Makedoniji. Desettisoči naših bratov trpijo preganjanje od strani zločinskih sil, medtem ko so tisoči motali zapustili svoja domača ognjišča.“

**Naš program je jasen
naša pot je ravna**

to da do dajad stala izven naše organizacije, še nam je še približalo. Ravno ta dni se vršijo pogajanja s skupino namenečev, ki je pred časom predlagala vodstvu Enotnih sindikatov delavcev in namenečev svoje pogoje, pod katerimi bi bila pripravljena vstopiti v naš Enotni sindikat. Vse kaže, da bodo pogajanja kronana s uspehom in bomo takrat za ugled tudi drugim, ki še omahujejo in še niso spoznali, da je edino v enotnosti in krepiši povezanosti s celotnim delavskim narodom tudi namenečnem dana garancija boljše bodočnosti.

Mnogotvorci je uspelo proti ljudskim silam razkorčiti moč in uspešnost delavskega naroda s tem, da so ga razdrobili in razrušili nje-dove enotne organizacije. Toda se-daj je za nami dolga in krava borba ljudstva proti največjemu sovražniku človeštva — fašizmu. Milijone in milijone naših tovarišev je v njej izgubilo svoja življenja. Po njej so nam ostali porušeni domovi in naše tovarne so unižene. Res nam je težka borba, aendarla obdružne žrtve. Toda ravno v tej borbi je delovno ljudstvo sklo-pilo svoje najmočnejše orožje proti vsem svojim sovražnikom — enotnost. Čuvajmo enotnost delov-nega ljudstva! Čuvajmo enotnost naših Enotnih sindikatov delavcev in namenečev, kajti edino s njimi bomo dali širokim ljudskim množicam in vsemu narodu pogoje za mir, delo in boljšo bodočnost.

I. B. - Vojniar

V resnici ni bilo tako. Pred kratkim je MOS res dobil dve pismi, ki sta zahtevali izpraznitev omenjenih prostorov. Deputacija MOS-a se je takoj zglasila pri zaveznitskih predstavnikih s prošnjo, naj zavez-

Prehrana v Slovenskem Primorju

zani na Bovec, odkoder so prejemale
racionirana živila. Zadnjo dobavo
so radi znanih oskrbovalnih tež-

n Primorju Plavalne tekme na Soči

Od Trilave

Obračun z razdiralci enotne sindikalne organizacije

Eden omenjenih gospodov se je kljub nevernosti ojučeli ter na delni glosarici: »Delavci! Uradniki, vi nas niste razumeli! Vse je utihnilo in pričakovalo, kaj bo povedal. Ko pa je v nadaljnjem govoru pozval guverner naj se združio v enotne giilanske sindikate, ga je razdražena množica prekinila, češ, da si sleherni želi enotni sindikat s centrom v Trstu, ne pa v Rimu ali Milanu!

Ko je potem nekdo od navzočih gospodov omenil Ljubljano, so ga delavci prekinili in poduili o svojih željah in zahtevah.

Tako se je končalo zborovanje,

Deputacija je prejela zagotovilo, da bo MOS dobil pismen odgovor o tej stvari.

ki so si ga izdajale sindikalne gibanja čisto drugače zamislili. Ni-
so verjeli, da bodo zadeli na tako
enoten in skupen odpor tržakškega
delavstva. To je bil šele prvi korak
pravih povzročiteljev sindikalnega
razdora v javnosti. Za danes so se
gospodje guilanskega sindikata
lahko preptali, da za njihovo de-
lovanje nimajo tržakško delovno ljud-
stvo prav nobenega razumevanja,
in da je njihov poskus razrediti e-
notnost sindikalnega gibanja na-
lebel na enotniški odpor.

IZ TRŽAŠKEGA ŽIVLJENJA

Sežana, Lokve, Devin, Dutovlje, Tomač, Zgonik, Repentahor, Dolina pa samo slovensko. Kljub temu, da

posajeno drvelo med zaskrbljenimi starši ter se veselilo na bodoče potovanja. To je že drugi transport,

senin talcev iz Proseka do v ne-
ljo, 5. t. m., ob 9. uri v cerkvi na
Proseku.

gradi in koruza kažejo precej do-
bro in se pričakuje obilen pridelek,
če ne bo vmes kakih nezdod. Z
marljivim delom in požrtvovalno-
stjo bomo odstranili vse težkoče,

ZAHVALA

Vsem, ki ste v tako lepem študijskem letu sodelovali pri sv. maši, in dekletom, ki so darovala prekrasne

KOZAKINJA

LEONID

PERVOMAJSKI

na Praskovje nitno pustili. Stojan
na fragu leže kuhinje in gleda-
kako so ji iz nile nosili njene stav-
ri-znov šivalni stroj, kupljen pred
vojno v Stalingradu, Stepanovo
kolo z vsem orodjem v trikotni-
umjeni torbi, ki je bila pritrjena
na ogrožju, gramofon s priljublje-
nimi ploščami, akrinjo z najboljši-
mi oblekami — vse, kar sta si ra-
bavila v letih, ko sta se tako mu-
šila v kolhoznu... Vse, kar so odne-
li iz hiše, je izgnilo brez sledi.
Praskovja je vse to molče opazo-
vala. Tudi tedaj, ko si je odpeljal
kravo iz hleva in ko so ji kihal
ovce, je molčala. Za protest je
bila dovolj zrela, za prošnje je bi-
la preponoča.

Bolj ko se je bližala jeseni, tem-
huje je postajalo. Z ostalimi mu-
bicevalci Pristave je morala Pre-
skovja podirati pristavake stavbe
Sprve so podirali šolo in kolhoški
kašče, potem so prišle na vrsto ste-
novanjske hiše. Nemec je kazal
kako je treba delati. Na višinah so
kopali jame za okope, kopali so
rove. Na rekah so nosili tla k
menje, bruna in deske. V Prasko-
vici duši se je čustvo nemira,

se je je polastilo ob pogledu na
rušenje tujih gnezda, menjavalo z
rahljim, neupravičenim upanjem:
Njenega gnezdeca se ne bodo lo-

...tine, te so potruč v reke, ne, te so u-
setine družin gnezditu po kletah, še
ni bilo več sledu o zidani soli ali
o lesenih košihajskih kašah, a njeno-
dom je še stal sred pustolostne pri-
stave čist, nov. Veselje je bilo pri-
gledati velika okna, sivo opeko,
vtrito stredo in vsmoki izrezajani
vhod.

„Take lepe hiše ne bodo podira-
li, najbrže so jo izbrali za oficirje,
ki ne bodo stanovali pod semljom,
si je mislila Praskovja in to u-
panje jo je osrečevalo.

Toda pred asfedi, pred onimi, ki
so se okusili narečju, ji je bilo
mučno.

„Le počakaj, Praskovja, tudi ti
prideš na vrsto...“ ji je rekal sta-
ri Košuhin, a katerim je kopala
rov na hribu za pristavo.

„Morda pa-bó hišo mimo mene.“
je neprevidno izgovorila Praskovja,
ter odmetavala zemljo z velike lo-
pato.

„Bedak se ušaja upanju, se je
rasajel Košuhin. „Neumna si... Ne-
meo nas bo vse uničil, ne šalim
se. Ali se nameravaš s čim dru-
gim okupiti?“

Praskovja je vzkipela.

Preskovja ni doumela, kako je prišla do tega, da so nemške puške zaregljale prav za pristavo. Pristava je stala v stepi kot sredi

da se je moglo videti stoji na jehu, da se za pristavo pol sveta. Sele posuzno ponodi je Preskovja naspala kljub pokanju pušk. Zaradi varnosti se je viegla skupaj z otroci na koma na tla k steni. Zjutraj so na pristavi gospodariši z Nemci.

V hiši pri Frolovih se je namestil nemški stari, Hiša je bila nova, najboljša v pristavi. Ves kolhoz je pomagal graditi Stepanu Frolovu pri graditvi, ker je bil najboljši kombajner. Stala je mnogo truda, a priniesla je tudi mnogo veselja. A sedaj so Preskovci izgubili hiše in jo preselili z otroci v poletno kuhinjo, majhno, a tistem pokrito stavbo, kjer je sedaj skoro ves prostor zavzemala velika pec s številnikom in kolom za pranje perila. Njekar ni smela vzeti iz hiše. Ljensk in Veržuko je palagala na zaboj za moko, ki ga je pokrila z deskami, sama je legla na gola tla ob pragu.

Prilili so mukopisni dnevi. V hišo Preskovci niso pustili. Na pragu letne kuhinje je stajalo gledala, kako so ji iz hiše palagoma nosili

njene stvari, nov sivalni stroj, kupljen pred vojno v Stalingradu, Stepanovo kolo, kolo z vsem orodjem v trioglati usnjeni torbi, ki je bila

priljubljeni pločniki, skrinjo s najboljšo obleko, vse kar sta si nabavila v letih, ko sta se tako udila v kolhozu. Vse, kar so odnesli iz hiše, je izginilo brez sledu. Praskovja je vse to molče opazovala. Tudi tedaj, ko so ji odpeklali kravo iz hleva in ko so ji klali ovej, je molčala. Za protest še ni bila dovolj zrela, za prošnje pa preponosa. Bolj ko je bližala jesen, tem huje je postajalo. Z ostalimi prebivalci pristaje je morala Praskovo podirati pristajavo stavbe. Sprva so podirali kolo in kolhozne kašče, potem so prišle na vrsto stanovalske hiše. Nemec je kazal, kaj je treba delati. Na višinah so kopali jame in okope, kopali so rova. Na rokah so nosili tja kamenje, bruna in deske. V Praskovljini duh je čustvo nemirja, ki se je je polastilo ob pogledu na rušenje tujih gnezd menjavalo z rahlim neupravičenim upanjem: njeneгаа gnezda se ne bodo lotili... Za so podrl vsi hiš, že so se desetine družin vgnezdile po kletah, že ni bilo več kolhozu po zidni soli in lesenih kolhoznih kaščah, a njen dom

Čist, nov, da je bilo veselje pogledati velika okna, a sivo opeko krit streho in visok izrezljan vhod.

Pravko lepe hiše ne bodo podirali najbrž so jo izbrali za ofcirje, ki ne bodo stanovali pod zemljo, si je mislila Praskovja in to upanje jo je čarševalo.

Toda pred sosedi, pred onimi, ki so že občutili nesrečo, ji je bilo mučno.

«Le počakaj, Praskovja, tudi ti prideš na vrsto...» ji je rekel stari Košuhin, s katerim je kopala rov na hrubu za pristavo.

«Morda pa bo šlo mimo menes, je nepravilno izgovorila Praskovja ter odmetavala zemljo s veliko lopato.

«Bedač se vdaja upanju!» se je razjezil Košuhin, «Neuma se! Nemec nas bo vse uničil vseh, ne kamlin se. Ali se nameravaš s čem drugim odkupiti?»

Praskovja je vakilela.

«Tudi jaz imam svoje čaše, je rekla tiho in se tišje in tišje je dodala: «A svojega ne pustim porušiti, četudi me doleti smrt...»

Starček Košuhin pa je le z roko zamahnil.

«Dalje časa kot ti, še tlačin zemljo, a ne da se mi še umreti... Se črnili nisem — podrži so.»

PIRAN

Tudi v Piranu je ljudstvo v soboto priredilo velike manifestacije

znamenju italijansko-slovenake-
ga sodelovanja in borbe za obno-
vno. Manifestacije se je udeležilo
nad 2000 ljudi iz Kopra, so se pri-
peljali s 4 velikimi tadjami, ki so
bile vsi okrašene z zastavami. Na
tadjah je bilo polno razigrane ita-
lijanske in slovenske mladine, ki
je skupno prepevala zdaj slovenske
zdaj italijanske pesmi. Bili so sko-
pjski sami partizanski napjevi, iz
kopra so se pripeljali manifestante
kar s 14 tadjami. Kukor na kopr-
skih, je bilo tudi na izloških tadjah
več grob, v Piranu se je kar trilo
tudi in tresle so se hiše ob burnem
priklikanju italijansko-slovenskemu
bratstvu, Titu in zvezniškom proti-
reakciji.

Na veličastnem zborovanju so
govorili zastopniki Izole, Milj, Pi-
ran, Bui, Portoroca in Trsta. Vi-
soki so bili prežeti s duhom da je
nujno potrebno sodelovanje, ki bo
ednalo ljudstvu zagotovilo demokra-
tijo, red, resnično ljudsko oblast,
bela stanje in ardo. Govorniki so
nastopili proti reakciji, ki ho-

svetjje za pokojnega

SUDIČA EDVARDA

ti je padel za lepšo bodočnost.

Katrina, 20. 7. 1945.
Rodbine SUDIC, CEPAR
MALI OGLASI
HARMONIE dobavlja Ivan K
lin, Gorica, via Torricelli 46, spr
majmo se tudi popravila, uglašov
je klavirjev, harmonijev, orgel
PREMIJENO SOBO v me
zioroma ne daleč kje gospodini
dalo odnosta. Naslov v upravi
RAZNO, ČISTO SOBO k čem, N
lov v upravi.
POSREDOVANJE ENOSOBNO v
namenj za dvoobno. Naslov v
pravi.
POSREDOVANJE Z DOKUMENTI na in
ancelin Jakob so je našla. Doj
upravi «Primorskega dnevnika
KUHARICI, perfektno, zajra
lovensko, sprejmemo za nalo me
o. Naslov v upravi «Primorskega
dnevnika»
Lokal z inventarjem
centru mesta za menzo klicem
Naslov v upravi
PRIMORSKEGA DNEVNIKA
Odgovorni urednik
JOZE KOREN